

แนวทางการจัดให้มีกฎหมายเพื่อควบคุมและส่งเสริมการลดการใช้ บรรจุภัณฑ์พลาสติกที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

สุรัสวดี พรหมยอด*
รองศาสตราจารย์ ดร. อภิญญา เลื่อนจวี**

บทคัดย่อ

ปัจจุบันโรงงานอุตสาหกรรมที่มีอยู่เกือบทุกประเภทผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติกออกมาให้ประชาชนบริโภคบนโลกใบนี้มีจำนวนถึง 311 ล้านตันต่อปี และคาดว่าจะสูงถึง 600 ล้านตัน ภายในอีก 20 ปี ข้างหน้าพลาสติกเหล่านี้เป็นสสารที่ไม่ย่อยสลายและส่วนใหญ่คงรูปเป็นขยะที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมบนโลกและอีกส่วนหนึ่งเป็นขยะพลาสติกจำนวนมากที่แตกย่อยเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยกลายเป็นไมโครพลาสติกหมุนวนกลับมาอยู่ในห่วงโซ่อาหาร และเป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์เมื่อปี 2561 ประเทศไทยถูกจัดอันดับให้เป็นประเทศที่ทิ้งขยะพลาสติกลงมหาสมุทรมากที่สุดเป็นอันดับ 6 ของโลกผลการสำรวจพบว่าในทะเลและมหาสมุทรจะมีขยะพลาสติกเพิ่มราว 8 ล้านตันต่อปี ที่ไม่ได้รับการจัดเก็บและถูกพัดลงสู่ทะเล สะท้อนให้เห็นถึงวิกฤติปัญหาขยะมูลฝอยของประเทศไทยที่ลุกลามจากแผ่นดินสู่ทะเล ประกอบกับประเทศไทยยังไม่มีระบบการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ และเมื่อพิจารณากฎหมายของประเทศไทยพบว่ายังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงที่จะควบคุมการผลิตและการลดการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกเพื่อป้องกันปัญหาขยะพลาสติกที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางในการจัดให้มีกฎหมายเพื่อควบคุมและส่งเสริมการลดการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยการควบคุมผู้ประกอบการผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติก ห้างสรรพสินค้า ร้านค้าทั่วไป และผู้บริโภคในการผลิตและใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยการตรากฎหมายส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม เพื่อให้เกิดความตระหนักและส่งเสริมผู้ประกอบการให้เลือกผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และจัดให้มีมาตรการทางภาษีสรรพสามิต หรือให้เงินสนับสนุน เพื่อเข้ามาสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และควรมีมาตรการทางภาษีที่จัดเก็บจากผู้บริโภคในฐานะที่เป็นผู้ใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติก ซึ่งถือเป็นผู้มีส่วนร่วมนำให้เกิดมลพิษ มาตรการทางกฎหมายในการรีไซเคิลหรือจัดการซากบรรจุภัณฑ์พลาสติกในประเทศไทย และมาตรการทางกฎหมายในการห้ามการผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติก ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

*นักศึกษาลัทธิสุตธรมนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ABSTRACT

At present, almost all industrial plants produce plastic packaging for the global population of 311 million tons and are expected to reach 600 million tons within the next 20 years. The waste from these plastic containers is almost never lost. Plastics break down into smaller pieces becoming Micro plastic spiral back into the food chain. It is very dangerous to human health and marine Animals. Garbage from plastic packaging is left in the ecosystem, especially in the sea and the Ocean. In 2018 Thailand was ranked the sixth worst plastic polluting country in the world there are about 8 million tons of plastic waste that is not stored and is blew into the sea. This reflects the crisis of solid waste in Thailand. From the land to the Sea. Thailand has no effective waste management system. When considering the laws of Thailand, there is no direct law to regulate the production and reduce the use of plastic packaging to prevent the plastic waste from affecting the environment. And manufacturers continue to operate lack of social responsibility.

So the researcher has proposed a legislation to regulate and promote the reduction of plastic packaging that has an impact on the environment. By controlling the manufacturer of plastic packaging } Department store, General store and consumers in the production and use of plastic packaging that affect the environment. Should law enforcement promote and support entrepreneurs in the social business. To raise awareness and encourage entrepreneurs to produce eco-friendly packaging. This is consistent with the principle of sustainable development. And should have a tax incentive Or provide funding to encourage entrepreneurs to produce environmentally friendly plastic packaging. There should also be tax measures to be taken by consumers as plastic packaging users. This is the cause of pollution by packaging. There should also be legal measures for the recycling or disposal of plastic packaging in Thailand. To solve the problem of using Plastic Packaging from the middle and the middle paths effectively.

1. บทนำ

ประเทศไทยมีค่าประเมินปริมาณขยะพลาสติกที่ถูกทิ้งและไหลลงสู่ทะเลอยู่ที่ 150,000 – 410,000 ตันต่อปี หรือเฉลี่ย 280,000 ตัน ซึ่งสูงเป็นอันดับหกของโลก หากประเมินจากปริมาณขยะพลาสติกจำนวน 1 กิโลกรัม มีประมาณ 100 ชิ้น หมายความว่าประชาชนทิ้งขยะพลาสติกลงสู่ทะเลปีละกว่า 28,000 ล้านชิ้นและจากเหตุการณ์ที่สำรวจพบแพขยะในทะเลบริเวณจังหวัดชุมพรเป็นระยะยาวถึง 10 กิโลเมตร และอีกหลายจังหวัดทางภาคใต้ที่สะท้อนวิกฤติปัญหาขยะมูลฝอยของประเทศไทยที่ลึกลาม

จากแผ่นดินสู่ทะเล และเมื่อปี 2561 ประเทศไทยถูกจัดเป็นอันดับที่ 6 ของประเทศที่ทิ้งขยะพลาสติกลงสู่ทะเลมากที่สุดในโลก

เมื่อพิจารณากฎหมายของประเทศไทยพบว่า ยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงที่จะควบคุมการผลิตและการลดการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกเพื่อป้องกันปัญหาขยะพลาสติกที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีก็แต่

เพียงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในทางอ้อมในเรื่องของการป้องกันและรักษาสภาพแวดล้อมเท่านั้น เช่น พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติ สาธารณสุข พ.ศ. 2535 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในทางอ้อมที่เกี่ยวกับการควบคุมผู้ประกอบการผลิต หรือ ควบคุมผู้ประกอบการในรูปแบบของการบริการ ในการควบคุมการผลิต หรือคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เช่น พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ดังนั้นเพื่อ เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีแนวทางการจัดให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไข ปัญหาการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง โดยควรศึกษามาตรการทางกฎหมาย ของต่างประเทศที่เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility หรือ CSR) อีกทั้งควรศึกษาหลักการและมาตรการทางกฎหมายในการจัดการลดการใช้และการผลิต และการ กำจัดบรรจุภัณฑ์พลาสติกของต่างประเทศ มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยว่ามีบทบัญญัติที่ ครอบคลุมมากน้อยหรือไม่เพียงพอเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการนำมาเปรียบเทียบและกำหนดแนวทางในการ ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายของไทยให้มีมาตรการควบคุมและส่งเสริมลดการใช้และการผลิตบรรจุภัณฑ์ พลาสติกที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสนับสนุนให้ลดการใช้บรรจุ ภัณฑ์พลาสติก

2.1 ความหมายความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ

ความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ หมายถึงการประกอบกิจการด้วยความดูแลใส่ใจต่อผู้มีส่วนได้เสีย เศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณตลอดจนมีธรรมาภิบาลเป็นเครื่องมือที่ใช้กำกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์สุจริตโปร่งใสยุติธรรม และมีความตระหนักถึงผลกระทบทางลบต่อด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยพร้อมที่จะแก้ไขเพื่อ ลดผลกระทบดังกล่าวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวใน รัชกาลที่ 9 มาบูรณาการให้การดำเนินกิจการบรรลุวัตถุประสงค์สำเร็จและประโยชน์สุขการอยู่ร่วมกันของ ประชากรบนโลกใบนี้ อีกทั้งเพิ่มขีดความสามารถของประเทศไทยในการแข่งขันทุกเวทีการค้าซึ่งจะเป็น ผลดีต่อความยั่งยืนของกิจการผู้มีส่วนได้เสียเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสนับสนุนให้ลดการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติก

2.2.1 แนวคิดเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยนำเอาแนวความคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนเรื่องนี้มาใช้ ภายใต้อัตลักษณ์ที่ว่า "การพัฒนาที่มุ่งตอบสนองความต้องการของคนยุคปัจจุบัน และคนรุ่นอนาคตโดยวิธี ประนีประนอมกัน เพื่อลดขีดความสามารถที่จะสนองความต้องการของเขาลงไป" แนวความคิดนี้เป็นที่ยอมรับ ในทางระหว่างประเทศโดยพบว่า มีปรากฏอยู่ใน The Stockholm Declaration, 1972 และใน The Rio Declaration, 1992 รวมถึงมีอยู่ในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ.1992

2.2.2 แนวคิดเรื่องสิทธิในสิ่งแวดล้อมหากพบว่ามีผลกระทบใดที่ไปทำลายความสมดุลของธรรมชาติอันอาจ ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ย่อมจะเป็นการล่วงละเมิดสิทธิของบุคคล ภาระในการปกป้องจึงเป็นสิทธิที่ บุคคลแต่ละคนพึงมีพึงกระทำได้ ซึ่งถือเป็น "สิทธิในสิ่งแวดล้อม" (Right to the Environmental) ที่เกี่ยวพัน

กับสิทธิมนุษยชน (Human Right) ขึ้นพื้นฐานของมนุษย์ จึงก่อให้เกิดแนวคิดที่ว่า “สิ่งแวดล้อมถือเป็นสมบัติร่วมกันของมนุษยชาติ(Common Heritage of Mankind) และได้รับการยอมรับระดับนานาชาติตามที่ปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)

2.2.3 แนวคิดเรื่องหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย (Polluter Pays Principle) แนวคิดพื้นฐานที่สำคัญของหลักการที่ว่าผู้ก่อมลพิษต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายโดยเริ่มจากมุมมองที่ว่า“มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิอย่างสมบูรณ์ที่จะได้อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี”และยังมีจุดยืนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ที่ต้องการให้ผู้คนในสังคมปรับเปลี่ยนวิถีคิด วิถีการดำรงชีวิต และวิถีการผลิตเพื่อนำไปสู่การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือทำลายน้อยที่สุด อันจะทำให้กระบวนการบริโภคและกระบวนการผลิตสามารถดำรงอยู่ และเอื้อประโยชน์ให้ทั้งประชาชนในรุ่นนี้และประชาชนในรุ่นต่อ ๆ ไป

2.2.4 แนวคิดเรื่องหลักป้องกันล่วงหน้า เป็นแนวคิดที่แสดงให้เห็นว่ามาตรการป้องกันเป็นวิถีทางที่ระมัดระวังเอาไว่ก่อนเพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อระบบสิ่งแวดล้อมและมนุษย์ โดยรัฐต้องสร้างความตระหนักและจัดให้เป็นมาตรการควบคุมกิจกรรมต่างๆของมนุษย์ที่เป็นทั้งผู้สร้างและทำลายสิ่งแวดล้อมเสียตั้งแต่เริ่มต้น

2.2.5 แนวคิดเรื่องความรับผิดชอบของผู้ประกอบการเป็นหลักการที่พิจารณาว่าต้นทุนทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและต้นทุนจากการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนาให้ถือเป็นต้นทุนของสินค้าจึงเป็นที่มาของแนวทางที่จะให้ผู้ประกอบการเป็นผู้รับผิดชอบ (Producer Responsibility) ในการออกแบบและผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยจัดให้มีมาตรการปรับเปลี่ยนเรื่องการออกแบบและผลิตสินค้าใหม่ ๆ รวมทั้งมาตรการปรับเปลี่ยน การใช้วัตถุดิบในการผลิตโดยให้ค้นหาวัดุดิบต่างๆที่สามารถนำกลับคืนไปใช้ใหม่ได้อย่างปลอดภัยเพื่อเป็นการลดปริมาณของเสีย

2.2.6 แนวคิดเรื่องการจัดการของเสียภาคอุตสาหกรรม โดยกำหนดให้นำการจัดการของเสียภายในโรงงานมาใช้เป็นการส่งเสริมให้ภาคอุตสาหกรรมลดของเสียจากกระบวนการผลิตและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการและผู้บริโภคสามารถนำประโยชน์จากกากอุตสาหกรรมไปใช้ประโยชน์ตามหลัก 3R คือ Reduce (ลดการใช้หรือใช้น้อยเท่าที่จำเป็น) Reuse (การใช้ซ้ำ) และ Recycle (การแปรรูปมาใช้ใหม่) เพื่อให้มีการหมุนเวียนและใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2.2.7 แนวคิดเรื่องการใช้แรงจูงใจทางภาษี (Tax Incentive) การใช้แรงจูงใจทางภาษี ถือเป็นแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์อย่างหนึ่ง โดยอาศัยกลไกของตลาดเข้ามาจัดการแทนรัฐ ใช้ “ราคา” เข้ามาเป็นเครื่องมือในการจัดการ เพื่อทำให้เกิดแรงจูงใจให้มีการลงทุนหรือมีกระบวนการผลิต การบริโภคหรือพฤติกรรมในการลดการก่อให้เกิดภาวะมลพิษ

3. มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสนับสนุนให้ลดการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกของต่างประเทศ และประเทศไทย

3.1 กฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมของสหรัฐอเมริกา

ในสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม นั่นคือ Model Benefit Corporation Legislation (MBCL) ซึ่งเป็นกฎหมายต้นแบบของ Benefit Corporation โดยมีรายละเอียดในมาตรา

102 กำหนดขอบวัตถุประสงค์ของ Benefit corporation ในการก่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะโดยจะต้องดำเนินธุรกิจเพื่อก่อให้เกิดผลในทางบวกที่สำคัญต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมและในมาตรา 104 ข้อกำหนดว่าหากบริษัททั่วไปประสงค์จะเปลี่ยนสถานะเป็น Benefit Corporation บริษัทดังกล่าวจะต้องได้รับการอนุมัติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นด้วยเสียงอย่างน้อยสองในสามของผู้ถือหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงจะเห็นได้ว่า การได้รับเสียงสนับสนุนจากผู้ถือหุ้นถึงสองในสามของผู้ถือหุ้นทั้งหมดที่มีสิทธิออกเสียงทำให้เห็นว่าการเปลี่ยนสถานะเป็น Benefit Corporation เป็นสาระสำคัญจึงต้องได้รับเสียงสนับสนุนจากผู้ถือหุ้นเป็นจำนวนมากเพราะการเปลี่ยนสถานะเป็น Benefit Corporation กระทับกับสิทธิของผู้ถือหุ้นโดยตรงและมีการกำหนดหน้าที่ของกรรมการบริษัทเพิ่มบทบาทหน้าที่ในการทำงานเพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ นอกเหนือจากผู้ถือหุ้น และตามมาตรา 401 และมาตรา 402 กำหนดให้ Benefit corporation ต้องทำรายงานประโยชน์ประจำปี (Annual Benefit Report) เพื่อเสนอต่อผู้ถือหุ้นและสาธารณะโดยมีรายละเอียดที่สำคัญ คือ รายละเอียดที่แสดงให้เห็นว่า Benefit Corporation ได้ดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมหรือสิ่งแวดล้อมในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาอย่างไร

3.2 กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมต่อผู้ประกอบการและผู้บริโภคในการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติก

3.2.1 มาตรการทางกฎหมายภาษีสรรพสามิตตามกฎหมายประเทศเอสโตเนียมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตโดยกำหนดให้บรรจุภัณฑ์ที่ทำจากพลาสติกถูกจัดเก็บภาษีสรรพสามิตผู้ที่มีหน้าที่ต้องชำระภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์ในประเทศเอสโตเนียคือผู้ซึ่งนำบรรจุภัณฑ์ที่บรรจุสินค้าเข้าสู่ตลาดประเทศเอสโตเนียเป็นครั้งแรกและทำการกระจายสินค้าและการใช้งานกรณีบรรจุภัณฑ์ที่ได้มาจากประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปคือผู้ซึ่งได้มาและนำเอาบรรจุภัณฑ์เข้ามาในประเทศเอสโตเนีย (Packaging Excise Duty Act 1996 Section 5) วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในบรรจุภัณฑ์นี้คือเพื่อส่งเสริมการใช้บรรจุภัณฑ์ซ้ำและรีไซเคิลขยะบรรจุภัณฑ์เพื่อการเก็บภาษีสรรพสามิตในบรรจุภัณฑ์นี้ไม่ได้เป็นไปได้เพื่อสร้างรายได้ให้กับรัฐบาลแต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการเก็บรวบรวมและการกู้คืนขยะบรรจุภัณฑ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้และเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดของสมาชิกสหภาพยุโรป

3.2.2 มาตรการทางกฎหมายภาษีสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายประเทศไอร์แลนด์ ถือเป็นประเทศแรกที่มีการจัดเก็บภาษีถุงพลาสติกโดยมีผลบังคับใช้ทั่วประเทศซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสิ่งแวดล้อมและรัฐบาลท้องถิ่นได้ทำการประชุมร่วมกันโดยความยินยอมของรัฐบาลจึงได้ประกาศบังคับใช้ระเบียบการจัดการของเสียที่เกี่ยวข้องกับถุงพลาสติกขึ้นในปี 2001 และจัดเก็บภาษีครั้งแรกเมื่อ 4 มีนาคม 2002 ในราคา 15 เซ็น ต่อ 1 ใบ วัตถุประสงค์หลักของการจัดเก็บภาษีชนิดนี้คือเพื่อลดการใช้ถุงพลาสติกที่ใช้แล้วทิ้งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคโดยการเก็บภาษีถุงพลาสติกนี้มีผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคทันทีโดยมีการใช้ถุงพลาสติกลดลงเป็นจำนวน 21 ถึง 328 ใบต่อคนในชั่วข้ามคืน ซึ่งเงินภาษีถุงพลาสติกที่จัดเก็บได้ทั้งหมดจะนำเข้าสู่กองทุนสิ่งแวดล้อมของประเทศโดยกองทุนสิ่งแวดล้อมนี้ก่อตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติจัดการของเสียปี 2001 ซึ่งมีการจัดการและควบคุมโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสิ่งแวดล้อมและรัฐบาลท้องถิ่นกองทุนนี้มีผลเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2001 เงินภาษีจากถุงพลาสติกที่เก็บรวบรวมโดยหน่วยงานท้องถิ่นจะถูกเก็บรวบรวมเพื่อเข้าสู่กองทุนโดยจะนำเงินได้ดังกล่าวไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อมโดยตรง

3.3 กฎหมายที่เกี่ยวกับการรีไซเคิลหรือจัดการซากบรรจุภัณฑ์พลาสติกของต่างประเทศ

ประเทศญี่ปุ่น มีกฎหมายการจัดการขยะและการทำความสะอาด ฉบับที่ 137 ปี 1970 (WASTE MANAGEMENT AND PUBLIC CLEANSING LAW No. 137 of 1970) เป็นมาตรการการบริหารจัดการขยะและของเสียจากการศึกษาในประเทศญี่ปุ่น หากจะมีวิธีที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดบรรจุภัณฑ์พลาสติก คือวิธีการจัดการและบริการเกี่ยวกับขยะและของเสียตามแต่ละประเภท โดยจัดให้เมืองครุฑที่มีบทบาท อำนาจหน้าที่เข้ามาเกี่ยวข้อง รวมถึงกฎหมายที่นำมาใช้ในการจัดการที่มีมาตรการ ขั้นตอนการบริหาร เกี่ยวกับขยะและของเสียโดยมีหลักการสำคัญ คือการนำทรัพยากรมาใช้หมุนเวียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม และควรลดปริมาณการจำหน่ายและการจัดให้มีระบบการจัดการ และกระบวนการกำจัดที่ชัดเจนเพื่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และในการนำทรัพยากรมาใช้หมุนเวียนให้เกิดประโยชน์

ในสาธารณรัฐจีน(ไต้หวัน) ได้มีการตรากฎหมายเกี่ยวข้องกับการกำจัดของเสียขึ้นเพื่อดูแลและรักษาสภาพแวดล้อม และลดการก่อให้เกิดมลพิษร้ายแรงต่อสภาพแวดล้อมในประเทศ กล่าวคือพระราชบัญญัติการกำจัดของเสีย (Waste Disposal Act ค.ศ. 1974) โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวกำหนดให้ผู้ชายจะต้องรับผิดชอบสำหรับการรีไซเคิล การจัดการบรรจุภัณฑ์ที่มีลักษณะยากที่จัดการ โดยมีส่วนประกอบที่ต้องใช้ระยะเวลาในการย่อยสลายมีส่วนประกอบที่เป็นสารอันตรายและมีคุณค่าหากนำมารีไซเคิลหรือนำมาใช้ใหม่ โดยผู้ประกอบการมีหน้าที่รับผิดชอบในการรีไซเคิลและการจัดการรายงานไปยังศุลกากรและมีการชำระภาษีธุรกิจทุกไตรมาส โดยในการรีไซเคิล การจ่ายค่าธรรมเนียม การจัดการ และการกำจัดให้สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายตามอัตราที่ได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจส่วนกลางค่าธรรมเนียมกองทุนเหล่านี้จะถูกนำมาใช้สำหรับรีไซเคิล

3.4 กฎหมายที่เกี่ยวกับการห้ามการผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ มีมาตรการทางกฎหมายในการห้ามการผลิตและการใช้ถุงพลาสติกแก่ผู้ซื้อสินค้า โดยการกำหนดให้ทุกคนต้องผูกพันและปฏิบัติตามมาตรการห้ามใช้ถุงพลาสติก โพลีเททอย่างเด็ดขาดสำหรับการผลิต นำเข้า ทำการตลาด ขาย ทดลองขาย เก็บ แจกจ่าย แต่มีข้อกำหนดโดยยกเว้นสำหรับถุงพลาสติกโพลีเททที่ถูกส่งออกหรือใช้เพื่อการส่งออกซึ่งมีความหนา 100 ไมครอนขึ้นไป และมีข้อยกเว้นสำหรับผลิตภัณฑ์บางชนิด เช่น ขนมปัง แป้ง ชา ซ็อกเก็ตแลต นม ปู่ ทั้งนี้ ในระหว่างที่ยังไม่มีทางเลือกที่เหมาะสม โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวของสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ มีการกำหนดโทษ ทั้งโทษปรับและโทษจำคุกสำหรับการฝ่าฝืนกฎหมายดังกล่าว

4. ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาหากกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสนับสนุนให้ลดการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติก

(1) ปัญหากรณีที่ไม่มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมผู้ประกอบการให้ดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) จำนวนของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติกของประเทศไทย จำนวน 4,233 ราย มีเพียง 282 ราย ที่ดำเนินธุรกิจการผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติกในรูปแบบของการรีไซเคิลพลาสติก หรือคิดเป็นร้อยละ 6.6 ของจำนวนผู้ประกอบการทั้งหมด และผู้ประกอบการบางรายเข้าร่วมโครงการ การดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม (CSR)

เพียงระยะเวลาอันสั้น กับทั้ง ผู้ประกอบการบางราย มีความเข้าใจเรื่อง CSR เป็นเพียงการบริจาค เช่น การทำ CSR ในรูปแบบของการบริจาคแต่องค์กรสังคมสงเคราะห์แต่ไม่เป็นผลให้คนจงใจหันกลับมาดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมสิ่งที่สามารถสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นอย่างสูงสุดคือ การออกกฎหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม

(2) ปัญหากรณีที่ไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการจูงใจทางภาษีเพื่อควบคุมหรือส่งเสริมสนับสนุนผู้ประกอบการและผู้บริโภคในการผลิตในการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ ถือเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับภาษีอากร ค่าธรรมเนียม อัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ เงื่อนไขการมัดจำสินค้าเป็นการสร้างระบบตลาดของสิ่งแวดล้อม เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของภาคธุรกิจภาคการผลิตและประชาชน ในลักษณะที่เป็นคุณต่อสภาพแวดล้อมหรือเพื่อจูงใจให้ลดการผลิต ลดการบริโภค ลดการปล่อยมลพิษ ลดการทิ้งขยะ และร่วมกันนำทรัพยากรนั้นกลับมาใช้ใหม่กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้เน้นมาตรการควบคุมและบังคับเป็นหลัก และไม่ได้นำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้เท่าที่ควร ทำให้กฎหมายขาดประสิทธิภาพเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่มีอยู่ในปัจจุบันถูกนำมาใช้เกี่ยวกับการเก็บค่าธรรมเนียมจากการใช้ทรัพยากรมากกว่าสร้างแรงจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษเพื่อลดการก่อและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จึงสมควรที่รัฐควรนำเครื่องมือหรือมาตรการทางเศรษฐศาสตร์มาใช้มากขึ้นเพื่อเสริมความเข้มแข็งในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย

(3) ปัญหากรณีที่ไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการรีไซเคิลหรือจัดการซากบรรจุภัณฑ์พลาสติกการจัดการพลาสติกทั้งระบบของประเทศไทยมีปัญหาตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต การบริโภค จนถึงขั้นการจัดการของเสียหลังการบริโภค กล่าวคือ ผู้ประกอบการภาคการผลิตมีการออกแบบการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกแบบฟุ่มเฟือย ใช้พลาสติกหลายชั้นและไม่แสดงสัญลักษณ์รีไซเคิลในฉลากผลิตภัณฑ์ เนื่องจากไม่มีกฎหมายบังคับขาดการวิจัยและพัฒนาการใช้วัสดุทดแทนพลาสติก กับทั้งผู้บริโภคใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกครั้งเดียวแล้วทิ้ง และยังขาดจิตสำนึกในการคัดแยกขยะมูลฝอย รวมถึงยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการรีไซเคิล และไม่ทราบว่าการนำพลาสติกชนิดใดสามารถนำมารีไซเคิลได้ และการกำจัดขยะพลาสติกขั้นสุดท้ายคือ การเผาและฝังกลบ ซึ่งการเผาในเตาเผาต้องใช้อุณหภูมิสูงทำให้มีเงินลงทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูง ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการไม่มีกฎหมาย กฎระเบียบ เพื่อการจำกัดการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกและไม่มีกฎหมายที่ใช้เพื่อการรีไซเคิลหรือกำจัดบรรจุภัณฑ์พลาสติก

(4) ปัญหากรณีไม่มีกฎหมายห้ามการผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วยประเทศไทยถูกจัดอันดับให้เป็นประเทศที่ทิ้งขยะพลาสติกลงสู่ทะเลเป็นอันดับที่ 6 ของโลก ซึ่งเกิดจากพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกในการใส่สินค้าเป็นจำนวนมาก และถุงพลาสติกเหล่านี้ถูกทิ้งลงไปในแม่น้ำจนกระทั่งลงสู่ทะเล เกิดเป็นมลพิษแก่สัตว์และสิ่งแวดล้อมในระยะยาว เพราะต้องใช้เวลาในการย่อยสลายถุงพลาสติก 1 ใบถึง 450 ปี และจากข่าวเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2561 พบว่าวาฬนาร์รองครีบสั้นที่จังหวัดสงขลาตายลง โดยปรากฏว่ามีซากถุงพลาสติกที่อยู่ในท้องวาฬ 85 ชิ้น น้ำหนักรวม 8 กิโลกรัม ในกระเพาะอาหาร ซึ่งจากข่าวเรื่องนี้บอกถึงปัญหาขยะในท้องทะเลไทยที่เข้าขั้นวิกฤตตั้งนั้น หาก

ประเทศไทยมีกฎหมายในการห้ามผลิตและใช้ถุงพลาสติกแก่ผู้บริโภคดังเช่นประเทศในยุโรป อาจส่งผลให้ประเทศไทยสามารถลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 เห็นควรให้มีการตรากฎหมายเพื่อส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมในลักษณะเดียวกับสหรัฐอเมริกาโดยการตรากฎหมายในรูปแบบพระราชบัญญัติ ภายใต้การกำกับดูแลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยกฎหมายดังกล่าวจะต้องประกอบด้วยหลักการขั้นต่ำคือ กำหนดขอบวัตถุประสงค์ในการก่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะของการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมโดยให้มีรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมในลักษณะ การผลิตสินค้าเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกำหนดวิธีการเพื่อการเปลี่ยนสถานะจากบริษัทหรือผู้ประกอบการธุรกิจทั่วไปมาเป็นบริษัทหรือผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม จะต้องได้รับการอนุมัติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นด้วยเสียงอย่างน้อยสองในสามของผู้ถือหุ้นที่มีสิทธิออกเสียง โดยผู้ถือหุ้นในทุกชั้น(Class) มีสิทธิจะออกเสียงลงคะแนน การได้รับเสียงสนับสนุนจากผู้ถือหุ้นถึงสองในสามของผู้ถือหุ้นทั้งหมดที่มีสิทธิออกเสียง ทำให้เห็นการเปลี่ยนสถานะเป็นบริษัทหรือผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคมกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของกรรมการบริษัทเพื่อการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมโดยปฏิบัติหน้าที่อยู่ภายใต้ขอบวัตถุประสงค์ในการก่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะและกำหนดให้จะต้องจัดทำรายงานประโยชน์ประจำปี (Annual Benefit Report) เพื่อเสนอต่อผู้ถือหุ้นและสาธารณะ เพื่อแสดงให้เห็นว่าบริษัทหรือผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม ได้ดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมหรือสิ่งแวดล้อม

5.2 เห็นควรกำหนดให้บรรจุภัณฑ์พลาสติก และเม็ดพลาสติกอันเป็นวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติก เป็นสินค้าที่ต้องเสียภาษีสรรพสามิตตามพิกัดอัตราท้ายพระราชบัญญัติพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ซึ่งภาษีสรรพสามิตถือเป็นมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญในการแก้ไขปัญหานี้ และเป็นภาษีที่จัดเก็บเพื่อควบคุมการผลิตสินค้าที่ก่อให้เกิดมลภาวะที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมรวมถึงเป็นภาษีที่สร้างแรงจูงใจ(Incentive) ให้แก่ผู้ประกอบการในการผลิตสินค้าที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะหรือลดมลภาวะดังกล่าวเพื่อประโยชน์ต่อสังคม และโดยให้ใช้มาตรการทางกฎหมายได้แก่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535เป็นมาตรการส่งเสริมการผลิตและการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทดแทนการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกทั่วไป นอกจากนี้คณะกรรมการกองทุนและคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติอาจใช้จ่ายเงินกองทุนสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยเหลือและอุดหนุนกิจการที่ส่งเสริมการผลิตและการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมทดแทนบรรจุภัณฑ์พลาสติกทั่วไป เพราะการผลิตและการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทดแทนบรรจุภัณฑ์พลาสติกทั่วไปนี้ ย่อมทำให้มีการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกทั่วไปน้อยลงที่ส่งผลให้พฤติกรรมทางขยะพลาสติกของประชากรบนโลกลดน้อยลงไปด้วยกล่าวได้ว่าจะทำให้ปัญหามลพิษที่เกิดจากขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกทั่วไปลดลง จึงถือได้ว่าเป็นกิจการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

5.3 เห็นควรนำมาตรการกฎหมายภาษีของสาธารณรัฐไอร์แลนด์มาใช้กับประเทศไทยโดยการออกมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับภาษีเพื่อควบคุมการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกจากผู้บริโภคในฐานะผู้ใช้ และถือเป็นผู้ก่อให้เกิดมลพิษโดยกฎหมายฉบับดังกล่าวให้ออกโดยกรมสรรพากรในฐานะหน่วยงานที่กำกับ และ

จัดเก็บภาษีของประเทศไทย ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวจะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ขั้นต่ำ โดยกำหนดให้ร้านค้า เก็บค่าธรรมเนียมหรือภาษีจากการที่ผู้บริโภครับบรรจุภัณฑ์พลาสติกจากการซื้อสินค้า ณ จุดชำระราคาสินค้า โดยร้านค้าในฐานะผู้ขายจะต้องแยกรายการค่าธรรมเนียมหรือภาษีบรรจุภัณฑ์พลาสติกดังกล่าวออกจากใบเสร็จที่ออกให้แก่ผู้บริโภคสินค้าและกำหนดช้อยกเว้นไม่เก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมสำหรับบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ใส่อาหารสดกับทั้ง กำหนดให้นำรายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมหรือภาษีดังกล่าวมาใช้สนับสนุนกองทุนสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย เพื่อนำรายได้ในส่วนนี้ไปส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

5.4 เห็นควรนำมาตรการกฎหมายทางภาษีที่ใช้ควบคุมผู้ประกอบการของสาธารณรัฐเอสโตเนียมาใช้กับประเทศไทยโดยกำหนดให้เป็นบุคคลผู้มีหน้าที่ต้องชำระภาษีสรรพสามิต ผู้ประกอบการที่ผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติก ผู้ประกอบการซึ่งได้มาและนำบรรจุภัณฑ์เข้ามาในประเทศ

5.5 เห็นควรอาศัยอำนาจตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ออกเป็นกฎกระทรวงเพื่อการแก้ไขปัญหามลพิษพลาสติกในภาพรวมของประเทศไทย ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตและการออกแบบผลิตภัณฑ์การบริโภค และการจัดการขยะพลาสติกภายหลังการบริโภค เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีทิศทางในการดำเนินการจัดการขยะพลาสติกที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ในกฎกระทรวงให้กำหนดหลักเกณฑ์ขั้นต่ำ ดังนี้ กำหนดชนิดขยะจากบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่สามารถนำรีไซเคิลกำหนดหลักการบริหารจัดการของเสียโดยให้ประชาชนมีหน้าที่ในการให้ความร่วมมือกับรัฐบาลในการจำกัดลดการปล่อยของเสียนำของเสียกลับมาใช้ใหม่ รวมถึงการคัดแยกของเสียและการกำจัดของเสียกำหนดให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่จัดการของเสียอันเกิดจากการประกอบกิจการอย่างเหมาะสมโดยผู้ประกอบการจะต้องลดจำนวนปริมาณของเสียให้น้อยลงโดยการนำของเสียกลับมาใช้ซ้ำหรือนำกลับมาใช้ใหม่ กำหนดให้มีการพัฒนาหรือคิดค้นวิธีการผลิตบรรจุภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ได้ใหม่บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนกลางและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดให้มีมาตรการการส่งเสริม การพัฒนาเทคโนโลยีการจัดการของเสีย มีระบบการจัดการของเสียที่เหมาะสมโดยรัฐบาลมีส่วนร่วมสนับสนุนด้านเทคนิคและการเงินแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการของเสียและมีการวางแผนพัฒนาระบบจัดการของเสียภายในประเทศอยู่เสมอ กำหนดให้มีระบบการจัดการและการนำทรัพยากรมาใช้หมุนเวียนโดยจะต้องจัดให้มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการลดการใช้ทรัพยากรรวมถึงการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมกำหนดให้รัฐบาลจัดให้มีมาตรการอื่น ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้กฎหมายเพื่อการรีไซเคิลและวิธีการกำจัดบรรจุภัณฑ์พลาสติกด้วยการเสริมสร้างความรู้ด้านการออกแบบเชิงนิเวศเศรษฐกิจ (Eco - Design) ตลอดจนส่งเสริมการปรับปรุงการผลิตและการออกแบบบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5.6 เห็นควรนำมาตรการทางกฎหมายของสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศมากำหนดเป็นกฎหมายห้ามการผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยเพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อประชาชนจากผลกระทบของบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่มีต่อสิ่งแวดล้อม โดยการออกมาตรการทางกฎหมายรูปแบบพระราชกฤษฎีกาอาศัยอำนาจตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติก ซึ่งควรมีหลักเกณฑ์ขั้นต่ำ กล่าวคือ กำหนดวัตถุที่จะนำมาผลิตบรรจุภัณฑ์ จะต้องเป็นวัตถุที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ หรือต้อง

เป็นวัตถุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเท่านั้นกำหนดข้อยกเว้นให้สามารถผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติกเพื่อใช้กับอาหารสด หรืออาหารอื่นๆ ในระหว่างที่ยังไม่มีทางเลือกที่เหมาะสมหรือกำหนดข้อยกเว้นกรณีผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติกเพื่อการส่งออก ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้กระทบต่อสภาพเศรษฐกิจของประเทศ และกำหนดบทลงโทษสำหรับการผลิตที่ฝ่าฝืนกฎหมายฉบับนี้ไว้ด้วย

บรรณานุกรม

มูลนิธิโลกสีเขียว. “Plastic Industry อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก.”

www.greenworld.or.th/green_issue, 1 พฤศจิกายน 2560.

มูลนิธิโลกสีเขียว May 16 2017. “พลาสติก 6 อย่างที่ชีวิตนี้ควรบอกลา.”

www.greenworld.or.th/green_issue, 31 ตุลาคม 2560.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: แนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ: พิมพ์ครั้งที่ 1.

กรุงเทพมหานคร: บริษัท เมจิกเพรส จำกัด, 2555.

“ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทางน้ำ.”

[file:///C:/Users/DMCR/Downloads/Fulltext%2034_260115%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/DMCR/Downloads/Fulltext%2034_260115%20(2).pdf), 1

พฤศจิกายน 2560.

สุนีย์มัลลิกะมาลัย. การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2542.

ณัฐรัตน์ รัตนวิบูลย์สม. มาตรการทางกฎหมายภาษีสรรพสามิต ภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม. ม.ป.ท: ม.ป.พ, 2554.

“เปิดใจทีมสัตวแพทย์ ยื้อชีวิตวาฬนาร์รอง กินถุงพลาสติก 85 ชิ้น.”

<https://www.bbc.com/thai/thailand-44346034>, 3 มิถุนายน 2561.